

Normal Sınıflarda Ağır Öğrenen Çocuklar

Y. Doç. Dr. Süleyman ERİPEK (*)

Ülkemizde ağır öğrenen çocuklara (geri zekalı çocuklara) yönelik özel eğitim olanakları, normal ilkokullar bünyesinde açılan alt özel sınıflarla sınırlıdır. Ancak bu sınıflar, yeterli sayıda ve yaygınlıkta olmadığı gibi anne babaların, ağır öğrenen tanısı konulan çocuklarını bu sınıflara yerleştirmeye istekli oldukları da söylenemez. Dolayısıyla geçtiğimiz öğretim döneminde pekçok ağır öğrenen çocuğun normal sınıflara devam ettiği, önümüzdeki öğretim döneminde de bu uygulamanın süreceği düşünülebilir.

Gerçekte ağır öğrenen çocukların normal sınıflarda normal akranlarıyla birlikte eğitilmeleri, son yıllarda tüm dünyada oldukça kabul gören bir yaklaşımdır. Ancak bu yaklaşım çerçevesinde gerçekleştirilecek eğitim etkinlikleri bazı ek düzenlemeleri (eğitim programları, eğiticiler, fiziksel ortam gibi) gerekli kılmaktadır. Maalesef ülkemizde hemen hiçbir eğitim kurumunda bu anlamda gerekli önlemler alınabilmiş değildir. O halde tüm görev ve sorumluluk, bu konuda hiç bir formasyonu olmayan normal sınıf öğretmenine düşmektedir.

Psikolojik ve davranış özellikleri bakımından ağır öğrenen çocuklarla normal çocuklar arasında derece farkı vardır. Bu çocuklar da öğrenirler. Yalnızca öğrenme hızları yavaştır. Bilindiği gibi normal çocuklar da, öğrenme yeteneklerinde kendi aralarında bireysel farklılıklar gösterirler. Bazıları daha kolay ve hızlı, bazıları ise daha zor ve geç öğrenirler. Ancak ağır öğrenen çocuklarda bu farklılık belirli bir dereceyi aştığından daha da belirgindir.

Aşağıda, sınıflarında ağır öğrenen öğrenciler bulunan öğretmenler ya da ağır öğrenen çocuğa sahip ana babalar için, bu çocuklarla gerçekleştirilecek öğretim çalışmalarında gözönünde bulun-

(*) Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi

durulması yararlı olacak bazı genel önerilere yer verilmiştir. Bu öneriler, belirli konularda öğrenme güçlüğü olabilecek normal çocuklar için de geçerlidir.

1. Öğretilecek davranışlar analiz edilmelidir :

Ağır öğrenen çocuklara öğretilecek davranışlar, özellikle zor ve karmaşık olanlar, analiz edilerek birbirini izleyen alt davranış basamaklarına ayrılmalı, daha sonra bu basamaklardaki davranışlar çocuğa öğretilmelidir (Hallahan, 1978).

2. Doğru davranış ya da yanıtlar pekiştirilmelidir :

Pekiştirme, zaman geçirilmeden ve açık bir biçimde yapılmalıdır. Pekiştirme, yıldız, şeker verme gibi elle tutulur cinsten ya da öğretmenin, sınıftaki öğrencilerin beğenisini kazanma gibi sosyal nitelikte olabilir (Kirk, 1972).

3. Öğretim etkinliklerinde çocuğun mümkün olduğuncaya çok duyusunu kullanmasına olanak verilmelidir :

Böylece daha kolay öğrenme sağlanabileceği gibi öğrenilenler kolayca unutulmayacaktır. Ancak bu yapılırken çevredeki diğer görsel ve işitsel uyarılar mümkün olduğuncaya azaltılmalıdır (Hallahan, 1978).

4. Çocuğun başarısız olmasına asla izin verilmemelidir :

Çocuğa, başarabileceği görevler verilmeli, doğru yanıtlıyabileceği sorular sorulmalıdır. Gerektiğinde görevi yerine getirmesine yardım edilmeli, sorularda, ipucu vermek, seçenekleri azaltmak, soruyu tekrarlamak ya da açıklayarak basitleştirmek gibi yardımlarla doğru yanıtı bulması kolaylaştırılmalıdır. Çocuk, asla başarısız olduğu noktada bırakılmamalı; yardımlar, başarılı olana değin sürdürülmelidir (Kirk, 1972). Ancak her zaman az yardım, çok yardıma yeğlenmelidir (Johnson, 1977).

5. Çocuğun yeterlilik düzeyleri belirlenmelidir :

Eğer öğretilecek konu çok basitse çocuk öğrenmek için yeterince çaba göstermeyecektir. Tersine çok zorsa, bu kez başarısızlıkla karşılaşacaktır. Dolayısıyla öğretilmek istenen konular ya da kazandırılmak istenen alışkanlıklar, çocuğun yeterlilik düzeyine uygun olmalıdır (Johnson, 1977). Ancak ağır öğrenen çocukların geli-

şimlerinde çeşitli düzensizlikler, iniş ve çıkışlar sıklıkla görülmektedir. Bu nedenle, çocuğun yeterlilik düzeyleri sıklıkla ve sürekli olarak değerlendirilmelidir (Hallahan, 1978).

6. Çocuğun bir durumda edindiği bilgileri, diğer bir duruma aktarabilmesine yardım edilmelidir :

Bunun için kazandırılacak davranışların çeşitli durum ve ilişkiler içerisinde çocuğa öğretilmesi gerekmektedir (Kirk, 1972).

7. Daha iyi öğrenme için öğrenilenlerin, yeterince tekrar edilmesi sağlanmalıdır :

Böylece öğrenilenler, kolaylıkla unutulmayacaktır. Ağır öğrenen çocukların bu yönetime normallerden çok daha fazla gereksinimleri vardır. Ancak tekrarların kısa bir zamana sıkıştırılması yerine uzunca bir zaman içerisinde yapılmısına özen gösterilmelidir (Hallahan, 1978; Kirk, 1972).

8. Çocuklar, öğrenmeye güdülenmelidir :

Çoğu kez öğrenmedeki başarı, çocuk için kendi içerisinde ödün niteliği taşır. Bunun yanında, çevrenin de bu başarıyla ilgilenip, çocuğu ödüllendirmesi, onu diğer öğrenmelere güdüler; kendine olan güvenini geliştirir. Diğer yandan öğretim etkinliklerinin ilginç ve orijinal düzenlemeler içerisinde gerçekleştirilmesi (önemli değişikliklere gidilmeksizin), öğretmenin görevini severek yerine getirmesi, ders sürelerinin yeterli uzunlukta olması, çocuğun öğrenmeye güdülenmesini kolaylaştıracaktır (Hallahan, 1978; Kirk, 1972).

9. Yeni bir öğrenme konusuna eskisi iyice öğrenildikten sonra geçilmelidir :

Ağır öğrenen çocuklarla gerçekleştirilecek çalışmalarda, kısa bir süreye pekçok öğrenme görevi sıkıştırılmamalıdır (Kirk, 1972).

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Hallahan, D P ve James M.K **Exceptional Children**, New Jersey : Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliff , 1978.
- Johnson, V M, ve Roberta A.W. **A Step, by-Step Learning Guide for Older Retarded Children**. New York : Syracuse University Press, 1977.
- Kirk, S A **Educating Exceptional Children**. USA : Houghton Mifflin Company, 1972